

Dr hab. Mirosława Jarmołowicz prof. AS
Akademia Sztuki w Szczecinie
dziedzina: sztuka

Szczecin, 13.11.2023

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr **JULITY JANKOWSKIEJ-BARROT** zatytułowanej:

„Projekt działań wspomagających procesy rewitalizacji terenów przemysłowych w kontekście społecznym, w odniesieniu do kopalni odkrywkowych węgla brunatnego w Bełchatowie i w dolinie Geisel w Niemczech”,

przygotowanej pod kierunkiem Promotora dr hab. Grzegorza Reńskiego prof. uczelni (Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi) oraz Promotora pomocniczego dr hab. inż. arch. Rafała Szrajbiera w związku ze wszczętym w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki projektowe przez Radę Wydziału Wzornictwa i Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi postępowaniem doktorskim (uchwała NR 21-2016/2017 z dnia 22.02.2017 r.)

Podstawowe dane o doktorantce

Pani Julita Jankowska -Barrot urodziła się w Łodzi, gdzie uczęszczała w latach 1992- 1995 do XXVI Liceum Ogólnokształcącego im. Małgorzaty Fornalskiej. Maturę zdała w Butler Senior High School w Pensylwanii.

Następnie studiowała przez dwa lata w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi na Wydziale Form Przemysłowych i kontynuowała studia w Wyższej Szkole Sztuk Pięknych i Projektowania w Halle na Wydziale Projektowania Form Przemysłowych, gdzie w 2009 roku obroniła pracę magisterską.

W tejże uczelni w 2017 roku został wszczęty przewód doktorski Pani Julity Jankowskiej - Barrot w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki projektowe.

Przed otwarciem przewodu doktorskiego w 2017 roku Doktorantka zdobyła następujące doświadczenie zawodowe oraz dydaktyczne:

W trakcie studiów magisterskich w Halle była zatrudniona jako projektantka w zakresie grafiki użytkowej w Miejskim Związku Sportowym miasta Halle, a po uzyskaniu tytułu magistra współpracowała m.in. z Wydawnictwem Mitteldeutscher Verlag w zakresie grafiki i ilustracji; z firmami budowlanymi w zakresie opracowania dokumentacji projektowej i koordynacji prac wykończeniowych; z firmą BCS - Kommunikationslösungen jako graficzka i screendesigner; współpracowała również jako projektantka powierzchni wystawienniczych.

Od 2015 roku Doktorantka przejawiała coraz większe zainteresowania projektami społecznymi, współpracą z młodzieżą, integracją kulturową niepełnoletnich uchodźców, osób dotkniętych schorzeniami psychicznymi i fizycznymi, a także problemami tożsamości regionalnej na terenach postindustrialnych - po byłych kopalniach, w tym Kopalni Węgla Brunatnego Geiseltal w Niemczech.

Jako członkini Centrum Technologii Przyszłościowych Sztuki i Design'u w Dolinie Geiseltal realizowała projekty społeczne, przestrzenie wystawowe, współpracowała z Uniwersytetem Ludowym w Querfurcie jako wykładowczyni.

Jest autorką projektów społecznych i zajęć kreatywnych z osobami niezintegrowanymi społecznie, warsztatów dla pedagogów socjalnych i pracowników urzędów pracy.

Poza szeroką współpracą z wieloma instytucjami, zrzeszeniami i szkołami na terenie Niemiec Doktorantka współpracowała z Akademią Sztuk Pięknych w Łodzi, gdzie w latach 2015/2016 odbywała praktyki dydaktyczne pod opieką dr hab. Grzegorza Reńskiego prof. nadzw. w ramach Doktoranckich Studiów Środowiskowych. W tym też czasie brała udział jako asystentka dr hab. Alicji Habisiak- Matczak w Międzynarodowych Letnich Kursach PATA - Grafiki i Tkaniny Artystycznej.

W okresie od 2018 roku zdobyła następujące doświadczenia zawodowe i dydaktyczne: Współpracowała z Ośrodkiem Edukacji Ekologiczno - Geologicznej *GEOSfera* w Jaworznie, gdzie brała udział w konferencjach i warsztatach dla mieszkańców w nieczynnym kamieniołomie Sadowa Góra; ze Szkołą Języka Angielskiego *TigerSchool* w Halle; z anglojęzycznym Teatrem dla Dzieci i Młodzieży *Billy on Stage* w Halle; prowadziła zajęcia w mieście Hettstedt dla mieszkańców w ramach projektu *Kultura bez granic*; prowadziła warsztaty z uczniami Gimnazjum im. Lyonela Feiningera w Halle, a od 2023 roku jest zatrudniona w dziale turystyki i marketingu Katedry Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Naumburgu.

Ocena pracy doktorskiej

Bogate doświadczenie zawodowe Doktorantki w zakresie grafiki użytkowej, projektowania wnętrz, stoisk targowych, projektowania produktu, scenografii, a także praca z dziećmi i młodzieżą - miały z pewnością znaczący wpływ na poszukiwania artystyczne i projektowe rozwiązań problemów integracyjnych i kulturowych na terenach przemysłowych.

Swoje propozycje i wnioski zawarła w pracy doktorskiej zatytułowanej:

„Projekt działań wspomagających procesy rewitalizacji terenów przemysłowych w kontekście społecznym, w odniesieniu do kopalni odkrywkowych węgla brunatnego w Bełchatowie i w dolinie Geisel w Niemczech”.

Autorka jest wnikliwą obserwatorką zmian społecznych, kulturowych, krajobrazowych na terenach związanych z eksploatacją surowców naturalnych na przykładzie regionu dzisiejszej Kopalni Węgla Brunatnego i Elektrowni *Bełchatów*, która powstała pod koniec 1980 roku i ma być zamknięta w 2038 roku oraz byłej Kopalni Węgla Brunatnego Mucheln (*Geiseltal*) w środkowych Niemczech istniejącej od ok. trzystu lat, w której zakończono eksploatację surowca w latach 90-tych XX wieku.

Doktorantka zwraca uwagę na konsekwencje związane z rozpoczęciem eksploatacji węgla, jak w przypadku kopalni w Bełchatowie - likwidacją siedlisk wiejskich, rolnictwa, dewastacją krajobrazu, kultury i tożsamości lokalnej oraz konsekwencje wynikłe z zakończenia eksploatacji zasobów kopalnianych i rewitalizacji terenu na przykładzie Kopalni Węgla Brunatnego w dolinie Geisel w środkowych Niemczech.

W większości analizowanych przez autorkę przypadków przywrócenia wartości użytkowej i krajobrazowej na terenach przemysłowych po likwidacji kopalń, tak jak to się już stało w Geiseltal, a jest planowane w 2038 roku w Bełchatowie - rewitalizacja zmierza w kierunku stworzenia na zdegradowanych obszarach terenów rekreacyjnych i sportowych z dominującym elementem - sztucznym zbiornikiem wodnym.

W wielu przypadkach lokalna społeczność nie ma najmniejszego wpływu na te procesy, często podyktowane dążeniem do osiągania zysków i komercjalizacji przedsięwzięć regionalnych, co powoduje poważne skutki społeczne, opisane przez Doktorantkę na przykładzie mieszkańców z terenów doliny Geisel w Niemczech, jak zubożenie na wszelkie zmiany i poczucie rozpadu więzi lokalnej społeczności.

Doktorantka przedstawia szereg przykładów rekultywacji i rewitalizacji z ostatnich ok. 50 lat w regionach poeksploatacyjnych, które cechuje głównie brak udziału społeczności lokalnej w kształtowaniu nowego środowiska, nastawienie na zysk i komercjalizację, unifikacja rozwiązań planistycznych, a co za tym idzie - zanikanie regionalnych tradycji i utrata lokalnej tożsamości.

Doktorantka stawia przed sobą niezwykle trudne zadanie - poszukiwanie takich rozwiązań projektowych, które nie negują przyjętych rozwiązań rewitalizacyjnych obszarów, a integrują i aktywizują tutejszych mieszkańców w długofalowym procesie odbudowywania swojego miejsca na ziemi - *małej ojczyzny*.

Kluczem dla przeobrażeń w odniesieniu zarówno dla pojedynczego człowieka jak i lokalnej społeczności są istniejące wartości kulturowe, jak: zabytki architektury i techniki, muzea archeologiczne i etnograficzne, regionalne zwyczaje i ciekawostki, specyficzne cechy przyrodnicze i historyczne.

W historii i specyfice należy szukać tożsamości regionalnej, która może integrować i dawać poczucie wyjątkowości miejsca dla przyszłych pokoleń.

Kierując się nie tylko rzetelnymi analizami badawczymi środowisk przemysłowych, wywiadami z okolicznymi mieszkańcami, ale też wyjątkową wrażliwością społeczną i doświadczeniem wynikłym z szerokiej aktywności na polu projektowym, artystycznym i społecznym, Doktorantka przyjmuje, że zabawa i gra to jedne z podstawowych działań człowieka, które pozwalają na twórczą i wartościową działalność.

To odkrywcze rozwiązanie projektowe jest przedstawione na przykładzie bełchatowskiej kopalni, mieszkańców i regionu. Lokalne wydarzenia, legendy, wyjątkowe miejsca stają się elementem do tworzenia gier i różnorodnych terenowych i edukacyjnych zabaw, angażujących mieszkańców w różnym wieku.

Projekt dotyczy dwóch etapów: pierwszego - warsztatów i spotkań mieszkańców, ekspertów i artystów - w celu wskazania godnych uwagi ciekawostek, wydarzeń historycznych, atrakcji terenu i tworzenia elementów zabaw i gier w postaci elementów projektu, oraz drugiego - realizacji zadań i gier terenowych w okolicy. Nagrodami dla uczestników zabaw i gier byłyby produkty regionalne, karty podarunkowe lub bilety wstępu na okoliczne atrakcje.

Wykorzystanie *kapitału miękkiego*, na który składa się potencjał mieszkańców, a który jest głównym nośnikiem tego projektu - pozwala na uniwersalność zastosowania w różnych regionach i krajach, nie jest uzależniony od pozyskiwania wysokich nakładów finansowych, ani decyzji administracyjnych. Aktywizacja mieszkańców dałaby też inne korzyści - pogłębienie więzi międzyludzkich, budowanie poczucia tożsamości, pielęgnowanie historii i ciekawostek, a poprzez to - wzrost atrakcyjności miejsca dla mieszkańców i turystów.

Poza teoretyczną pracą doktorską autorka opracowała wydawnictwo w formie graficznego dzieła z rysunkami i akcesoriami elementów gry, jak *patrzydło*, karty zadaniowe i zwycięskie oraz z wyjaśnieniami dotyczącymi poszczególnych procesów projektu. Całość prezentacji projektu wyróżnia wysoki poziom opracowania graficznego i oryginalność rozwiązań artystycznych.

Podsumowanie

Pani Julita Jankowska - Barrot w trafny sposób preferuje cenne wartości wynikające z siły kreatywności jednostki i grupy, pasji i radości poprzez gry i zabawy w tworzeniu własnego, niepowtarzalnego środowiska na poprzemysłowych, zdegradowanych terenach.

Należy podkreślić, że Pani Julita Jankowska -Barrot będąc doświadczoną i wszechstronną projektantką posiadającą bardzo dobry warsztat graficzny, jest przede wszystkim osobą wrażliwą społecznie, dla której nieobojętne są losy jednostek i grup społecznych wobec zmian środowiska, jego degradacji i utraty wartości kulturowych.

Te walory Doktorantki pozwoliły jej z wyczuciem i wrażliwością stworzyć pracę artystyczno-- badawczą o wyjątkowych walorach uniwersalności zastosowania, a jednocześnie dającą wszelkie możliwości ukazania oryginalności i wyjątkowości danego miejsca.

Konkluzja

Po analizie rozprawy doktorskiej autorstwa Pani Julity Jankowskiej – Barrot, jak również zapoznaniu się z jej portfolio stwierdzam, że praca jest oryginalnym i nowatorskim rozwiązaniem problemu artystycznego i społecznego, potwierdza rozległą wiedzę autorki w dziedzinie sztuk plastycznych oraz umiejętności samodzielnej pracy naukowo – badawczej oraz artystycznej i stanowi znaczący wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny artystycznej, a tym samym spełnia wszystkie wymagania stawiane przez Ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.z 2018 r. poz. 1668 ze zm.)

W związku z powyższym, z pełnym przekonaniem składam do Rady ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi wniosek o nadanie Pani Julicie Jankowskiej -Barrot stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Mirosława Jarmołowicz